

Stjórnir kunnu forkoma vónunum fyri mannarættindum

Ársfrágreiðing hjá Amnesty International sigur frá yvirgangi í 141 londum

»Vandi er fyri, at stjórnir kring heimin kunnu oyðleggja ta vón, ið heimurin hevur havt um mannarættindi«, segði Amnesty International í sambandi við, at ársfrágreiðingin kom út.

»Summar stjórnir torturera og drepa skammleyst — aðrar hykla fordøming av summum brotsgerðum, men lástast ikki at vita um aðrar, tá tað passar teimum«, sigur tann heimsufatandi mannarættindafelagsskapurin.

1990-ina byrjaðu við stórtæknum politiskum broytingum, ið ofta miðaðu imóti stórra virðing fyri mannarættindunum — fyri mong er leyslatingin av Nelson Mandela og fallið av Berlinmúrini um bestu tekin um hetta; men heimsufatandi kanningarnar hjá Amnesty International sýna, at misbrotin hildu fram og í mongum førum versnaðu í 141 londum.

Fólk vórðu fongslað sum samvitskufangar í umleið helminginum av heimsins londum, meira enn 100 stjórnir hildu fram við at torturera ella pina fangar, fólk í túsundatali »huvuvu« ella vórðu avrættað uttan rættargongd í 29 londum, og deyðadómur varð felður ella framdur í 90 londum.

Felagsskapurin sigur, at hópvættindarnar og harðrenði tortururinn aftan á irakisku innrásina í Kuwait skelkaði heimin, og sýndu týðuliga, at tær ymsku stjórnirnar onki høvdu megnað at gjørt við álvarsligu mannarættindabrotini, ið hava verið framd í Irak í mong ár.

»Vit hava ofta sæð handils og diplomatisk viðurskipti verða tikin fram um mannarættindini, ið verða ofrað fyri politiskan lútuvinning«, sigur Amnesty International.

Felagsskapurin sigur, at meðan tær aður titið umtalaðu brotsgerðirnar,

ið vórðu framdar av irakiska hervaldinum, gjørdust høvuðsvirskriftir og vóru ovast á altjóða fundarskránum, vórðu tey álvarsligu misbrotin, ið vórðu framd í øðrum londum sum Chad, Colombia, Kina, Mali, Myanmar, Sýria og Turkalandi titið umrædd av somu stjórnunum.

Í Afrika hildu grov mannarættindabrot fram hóast bjartskygni, ið stóðst av leyslatiningi av politiskum fangum í Suðurafríka fyri í árinum og avtøkuni av deyðarevsingini í nýggju grundlógini í Namibia. Forfylgingarnar av svørtum í sunnara partinum av Mauritania vaks óhugnaliga nógv. Stjórnarhermenn handtóku í túsundatali og drupu óvápnað bygdafolk frá hond snøgt sagt alla staðni har suðuri í landinum. Og í Chad var seinasta gerðin hjá fráfarandi stjórnini at geva boð um at drepa minst 300 politiskar fangar og harvið seta krúnuna á átta ára harðrenda kúgan av teimum, ið vórðu hildin at vera í móti stjórnini.

Hóast Amnesty International hevur prógvað, at fleiri hundrad avrættingar og onnur álvarslig misbrot vóru farin fram í Iran, varð lok lagt á altjóða atfinningarnar av mannarættindastøðuni. Í Sýria sita túsundtals politiskir fangar framvegis í fongli, sum hava sitið í fleiri ár, uttan at ákæra hevur verið reist imóti teimum, summi teirra bert tí at tey eru í ætt við fólk, ið vórðu hildin at vera imóti stjórnini. Í Ísræel og teimum herseutu økjum vórðu 25.000 palestinarar fongslaðir, harav 4.000 uttan ákæru ella rættargongd. Í desember í 1990 og fyrst í 1991 vórðu yvir 800 fólk í Marokko, ið vórðu hildin at hava tikið lut í ofríði, fongslað uttan rættvisa rættargongd — fleiri av hesum søgdu seg vera tor-

turerað aðrenn rættargongdina.

Eisini í Asia vórðu álvarslig brot framd á mannarættindini. Í Sri Lanka vórðu túsundtals fólk avrættað uttan rættargongd ella »huvuvu«. Samstundis við at loysingarrættur í fleiri pørtum av India framdu fleiri morð og meira harðskap enn nakrantíð fyrr, vaks talið av politiskum drápum, sum stjórnardeildir framdu, upp í fleiri hundrad. Og í Kina sótu í túsundatali av fólk, sum vóru handtikin árið fyri, tá ið tey luttóku í kravgongum fyri demokratii, enn í fongli, uttan at ákæra hevði verið reist ella rættargongd ferd imóti teimum, og tey 750, ið Amnesty International kundi prógvað vórðu avrættað við skjóting, eru størsta talið síðan 1983.

Í Suðuramerika »hvarv« aftur eitt stórt tal av fólk í Colombia meðan nógv vórðu avrættað uttan rættargongd, og fleiri enn 300 menn, kvinnur og børn »huvuvu« í Peru, eftir at vera handtikin av trygdardeildum. Børn vórðu eisini skotin niður av »deyðsdeildum« í Guatemala og Brasília — bert í Rio de Janeiro doyðu meira enn 500 børn av harðskapi, tey flestu teirra dripin av »deyðsdeildum«. Í El Salvador framdu »deyðsdeildir« — sum oftast mannaðar av politistum ella hermonnum — dupult so nógv morð fyrstu átta mánaðarnar í 1990 somu tíð árið fyri. Í USA sótu fleiri enn 2300 fólk í meira enn helvtini av statunum og biðaðu eftir, at deyðarevsing teirra skuldi verða fullførd. 23 vórðu avrættað í 1990.

»Tær viltfrevandi politisku broytingarnar í Eystureuropa hava ført til, at fólk ikki longur verða fongslað í hópatali av politiskum áum«, segði Amnesty International, »men onnur brot á manna-

rættindini vórðu støðugt framd, ofta í sambandi við vaksandi spenning millum fólkaslógini, ella tí tjóðskaparlig krøv vórðu reist«.

Fleiri enn 1000 fólk av albanskum uppruna vórðu fongslað í upp til 60 dagar í Kosovo-landspartinum í Jugoslavia, fyri at vera í verkfalli ella fyri friðarliga at sýna tjóðskaparkenslu sína, meðan minst 30 mót-mælisfólk ella áskoðarar vórðu dripin, og fleiri hundrad vórðu særð í herðum samanbrestum við politiið. Minst 600 politiskir fangar sótu enn fastir í Albania við árslok, flestu teirra vóru samvitskufangar. Í Sovjet-samveldinum vórðu minst 30 armenar myrdir av uppstøsum fólk í Azerbaydzhan, meðan polití og hermenn, eftir øllum at døma, stóðu hjá og hugdu at uttan at gera nakað fyri at verja tey. Sum tey seinastu nógvu árin helt tann umfatandi og miðvísar nýtslan av torturi fram í Turkalandi í 1990. Og í meira enn helvtini av londunum í Europa, herundir Fraklandi, Sveits og Grikkalandi, vórðu teir, ið av samvitskugrundum noktaðu at gera hertænastu, fongslaðir sum samvitskufangar.

AMNESTY

RAPPORT 1991 D'AMNISTIE INTERNATIONALE

INTERNATIONAL

تقرير منظمة العفو الدولية لعام 1991

REPORT

1991

МЕЖДУНАРОДНАЯ АМНИСТИЯ
ГОДОВОЙ ОТЧЕТ ЗА 1991 г.

Til sølu

Ein góð sovisofa (at hála út til hálva aðru breidd), selist vegna plástrot.

Tlf. 13465

**SOSIALURIN KLÁRT
Á ODDA!!
5 FERÐIR UM VIKUNA!**

TLF. 1 1820

Amnesty International,
Føroya Deild:

Skrivstovan í Vágshotni er opin mánadag, mikudag og friggjadag kl. 11-16. Tlf. 15816